

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

В.В. НОВИКОВ,
аспірант, НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України,
Н.Ю. РОМАНОВСЬКА,
к.е.н., начальник відділу, Мінекономрозвитку і торгівлі України,
О.Ю. РУДЧЕНКО,
д.е.н., професор, завідувач відділом, НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України

Механізм управління державним корпоративним сектором

У статті розглядаються актуальні питання змісту та структури механізму управління державним корпоративним сектором, а також визначені напрями його вдосконалення.

Ключові слова: механізм, управління, державний корпоративний сектор.

В.В. НОВИКОВ,
аспирант, НИЭИ Минэкономразвития и торговли Украины,
Н.Ю. РОМАНОВСКАЯ,
к.э.н., начальник отдела, Минэкономразвития и торговли Украины,
О.Ю. РУДЧЕНКО,
д.э.н., профессор, заведующий отделом, НИЭИ Минэкономразвития и торговли Украины

Механизм управления государственным корпоративным сектором

В статье рассматриваются актуальные вопросы содержания и структуры механизма управления государственным корпоративным сектором, а также определены направления его совершенствования.

Ключевые слова: механизм, управление, государственный корпоративный сектор.

V. NOVIKOV,
graduate student, SRIE Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine,
N. ROMANOVSKY,
Ph.D, Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine,
A. RUDCHENKO,
doctor of economic sciences, SRIE Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine

Mechanism of state corporate sector of management

The article deals with topical issues of content and structure of the state corporate sector management mechanism as well as its improvement directions.

Keywords: mechanism, management, state corporate sector.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів подальшого економічного розвитку України є підвищення ефективності управління державним сектором, запровадженням такої його моделі, яка має забезпечити позитивний вплив на конкурентоспроможність національної економіки в цілому.

У повному обсязі це стосується й державного корпоративного сектору, який є важливою складовою як державного

сектору, так і взагалі корпоративного та включає найбільш потужні суб'єкти господарювання, що здійснюють суттєвий вплив на проведення державної економічної політики в певній сфері. Зокрема, широко визнаною є думка фахівців щодо того, що на близьку перспективу створення потужного корпоративного сектору стає пріоритетним напрямом ринкових реформ, а роль держави в цьому процесі полягає, на-

самперед, у забезпеченні сприятливих умов для розвитку корпоративних відносин та подальшому формуванні найбільш адекватних реаліям економіки України корпоративних структур [1, с. 155]. Це зумовлене тим, що саме корпоративний сектор представляє собою визначальний чинник у забезпеченні розвитку та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання вдосконалення управління об'єктами державної власності вже протягом тривалого часу знаходяться в центрі уваги як науковців, так і практиків. У той же час основна увага приділяється розгляду окремих аспектів вирішення цієї проблеми (зокрема, питанням завершення приватизаційних процесів, особливо стосовно окремих стратегічно важливих об'єктів), хоча зараз на порядок денній слід ставити питання підвищення рівня управління державним сектором на основі зміни чинної моделі управління об'єктами державної власності, що повинно здійснюватися насамперед стосовно посилення частки державного корпоративного сектору.

Мета статті – розгляд питань формування механізму управління державним корпоративним сектором та розробка пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням іноземного досвіду.

Виклад основного матеріалу. У практиці господарювання застосовуються поняття «механізм державного управління» та «механізм державного регулювання». При цьому необхідно підкреслити, що, по-перше, поняття «управління» більш ємне, ніж «регулювання» (останнє є елементом управління), та його застосовують при здійсненні загальних функцій управління економікою, а також функцій власника (тобто відносно майна, що йому належить); у той же час для характеристики проведення економічної політики в певній сфері, об'єктами якої є суб'єкти господарювання як державного, так і інших секторів економіки, застосовується термін «регулювання»; по-друге, дані поняття все ще не знайшли однозначного трактування в економічній літературі та різні науковці тлумачать їх по різному; по-третьє, для визначення змісту механізму стосовно управління чи регулювання доцільно розглядати зазначені поняття разом, оскільки вони мають багато спільних рис та характеристик. Зокрема, якщо річ йде про корпоративний сектор у цілому, то в цьому випадку слід застосовувати термін «механізм державного регулювання», а якщо про державний корпоративний сектор – то «механізм державного управління».

Слід відзначити слушність думки І.О. Пінчука відносно теоретичної значущості природної сутності поняття механізму управління (регулювання) в соціально-економічній системі, що забезпечує органічне поєднання в собі об'єктивних економічних законів, що реалізуються через соціально-економічні відносини, а також суб'єктивної економічної діяльності, яка реалізується у вигляді соціально-політичних відносин господарюючих суб'єктів [2, с. 23].

Це зумовлене як специфічними особливостями управління (регулювання) державою певних сфер економіки та ступенем його складності, масштабності, глибини і деталізації, так і комплексом завдань, що вирішуються, з урахуванням повноважень органів державного управління, а також розглядом процесу регулювання в статиці та динаміці. Напри-

клад, Т. Кубах визначає механізм регулювання певного ринку як систему органів, що впроваджують у життя закони та нормативи, що регулюють цей ринок [3]. На наш погляд, даний підхід є дещо спрощеним та механістичним, оскільки він характеризує процес, що розглядається, із надто загальних позицій стосовно його здійснення.

О.В. Радченко на основі узагальнення найбільш загальних визначень поняття «механізм державного управління» трактує його як систему «сукупність інституцій, структур, послідовних дій, форм, станів і процесів у державі як продукт організованої людської діяльності, що має на меті реалізацію інтересів і потреб людей на вирішення нагальних соціально-політичних проблем за рахунок державного впливу й регулювання суспільної життєдіяльності на основі усталених суспільних цінностей, норм і правил; є формою реалізації функцій держави та має суб'єктом органи державного управління» [4, с. 5].

На думку авторів монографії [5], механізм державного регулювання трактується як спосіб організації економічних відносин між учасниками певного процесу з метою координації їх діяльності та створення передумов для успішного вирішення соціально-економічних проблем в Україні для подальшого економічного зростання; при цьому механізм повинен включати в себе як стратегічні цілі (спрямовані на загальний результат), так і тактичні (що сприяють досягненню стратегічних), а також форми, об'єкти, суб'єкти та інструменти впливу [5, с. 127].

Слід визнати також недостатньо обґрунтованими та спрощеними позиції тих авторів, котрі зводять механізм управління (регулювання) до системи державних органів управління чи комплексу певних розроблених заходів. Зокрема, Г.В. Атаманчук розглядає механізм державного управління як складну систему державних органів, організованих відповідно до певних принципів для здійснення завдань державного управління [6]. На думку І.Р. Михасюка та Л.А. Швайки, державне регулювання представляє собою «комплекс заходів держави, спрямованих на скерування суб'єктів економічної діяльності в напрямі, необхідному для досягнення поставлених органами державної влади й управління цілей» [7, с. 8].

Більш обґрунтованою є позиція В.Г. Бодрова, котрий, у цілому розглядаючи державне регулювання економіки, визначає механізм як базис для здійснення цілеспрямованих заходів економічної політики; визначає його як систему інструментів, за допомогою яких держава досягає певних цілей економічної політики [8, с. 33]; воно забезпечує вплив держави через уповноважені органи влади та інституції на економічні об'єкти і процеси, осіб, які беруть в них участь, з метою надання цим процесам організованого характеру, упорядкування дій економічних суб'єктів, забезпечення дотримання законів, відстоювання державних та суспільних інтересів [8, с. 498]. Що стосується самих механізмів державного регулювання, то ними визначаються комплекси взаємопов'язаних і взаємоузгоджених методів, інструментів та форм забезпечення целеспрямованого регуляторного впливу держави [8, с. 130].

І.К. Дрозд та В.О. Шевчук притримуються тієї думки, що механізм державного регулювання (в даному випадку стосовно ринку цінних паперів) включає нормативне регулювання (шляхом встановлення загальних правил), контроль за виконанням правових норм, захист прав та інтересів учасників правовідносин, координацію та легальне спрямування їх ді-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

яльності, визначення пріоритетів у структурній політиці тощо, а елементами організаційного механізму здійснення функцій є: органи регулювання; норми адміністративного права, що встановлюють статус усіх ланок системи управління, параметри їх відносин, правову відповіальність [9].

На думку О. Корнійчука, механізмом регулювання організаційно-економічних відносин стосовно розвитку фондового ринку у системі національного господарства слід вважати теоретико-методичні положення та заходи, що визначають відносини між юридичними і фізичними особами з приводу створення фондового ринку, формування його організаційної структури та системи управління й регулювання, а інституційне забезпечення стратегічних напрямів удосконалення економічного механізму розвитку фондового ринку у національному господарстві – це оптимальна траєкторія комплексу державних заходів щодо трансформації відносин власності та організаційно-економічних відносин системи інституцій на користь працівника, людини–власника [10, с. 130].

На наш погляд, дане визначення дещо спрощене та має певні дискусійні аспекти. По-перше, крім теоретичних положень на процес регулювання впливають методологічні положення, що полягають у визначенні змісту найбільш принципових підходів в цій сфері. По-друге, трансформації відносин власності, хоча й суттєво впливає на процеси державного регулювання фондового ринку, все ж слід враховувати вимоги інших напрямів економічної політики. По-третє, не заперечуючи необхідність орієнтації на користь працівника, людини–власника, все ж доцільнішим є врахування балансу інтересів учасників певних відносин. осьільки саме за цих умов досягається їх гармонізація.

Слід також відзначити наявність статичної та динамічної моделі механізму управління. Зокрема, Г. Колесник, характеризуючи організацію механізму взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, виділяє два «эрізи»: статичний (структурний), що охоплює стійкі елементи побудови системи і надає взаємодії стабільність, визначеність та послідовність, а також динамічний (функціональний), пов'язаний реальною, практичною взаємодією суб'єкта державного управління з об'єктом за конкретних умов в певному середовищі, внаслідок чого виникає підсумковий, сукупний результат [11, с. 68–69]. У цьому контексті є цікавою думка Т. Бутирської, котра, досліджуючи управлінський аспект питання оптимізації взаємодії державної влади і громадянського суспільства, зазначає суттєву відмінність механізмів впливу і взаємодії як різні базові моделі відносин: якщо вплив характерний для статичної моделі відносин між державною владою та громадянським суспільством, то механізм взаємодії визначає собою їх динамічну модель; тобто, розгляд механізмів державного управління з позицій взаємодії формує нову модель державного управління – динамічну, в якій певний процес відносин є нелінійним, що своєю чергою ставить перед державним управлінням завдання постійного удосконалювання механізмів управління на основі мінливих законів поведінки елементів системи, трансформації шляхом розробки й реалізації перспективної структури державного управління [12, с. 16].

Таким чином, розглядаючи моделі механізмів державного управління (регулювання), слід зазначити, що якщо перша (статична) модель характеризується визначенням лише

основних її елементів, то друга (динамічна) є більш складною та відображає елементи механізму з позиції наявних причинно–наслідкових зв'язків, а також напрямами розвитку. На наш погляд, саме на другій (динамічній) моделі доцільно зосередити основну увагу, осьільки вона дозволяє більш системно розглядати питання розвитку управління певною системою та забезпечувати її адаптацію до умов господарювання, що мають тенденцію до постійної зміни відповідно до внутрішніх та зовнішніх чинників впливу. В той же час певний інтерес представляє статична модель механізму державного управління, осьільки дозволяє визначити його об'єкт, суб'єкт, методи, важелі та інструменти, що застосовуються з метою забезпечення відповідного управлінського впливу.

При розгляді статичної моделі механізму слід розрізняти інструменти та важелі впливу. Зокрема, інструменти можуть бути прямої дії (закони, укази, розпорядження), а також непрямої – певні інструменти відповідного напряму державної економічної політики (структурно–галузевої, податкової, грошово–кредитної, цінової, фінансової, бюджетної тощо). У свою чергу, важелями впливу є засоби правового регулювання (нормотворення), адміністративного (держзаконовлення та держконтракти, адміністративний примус), податкового, а також такі засоби організаційно-економічного регулювання, як створення, реформування та перебудова ринкової інфраструктури, загальних зasad діяльності секторів, сфер, регіонів, суб'єктів господарювання, реструктуризація державного сектору тощо [13, с. 187].

Повертаючись до визначення змісту поняття «механізм державного регулювання», заслуговує на увагу позиція В. Омельчука, на думку якого, під механізмом (стосовно державного регулювання ринку доступного житла) слід розуміти цілісну систему причинно–наслідкових зв'язків, зумовлених об'єктивними економічними законами та нормативно–правовим полем між рішеннями суб'єкта регулювання та поточними і майбутніми станами означеного ринку [14, с. 197]. У той же час, на наш погляд, хоча у наведеному визначенні акцентується увага саме на динамічній моделі механізму, все ж формулювання цього поняття не відображає всією його складності, осьільки динамізм механізму надає саме, так би мовити, наявність прирісної його частини, що генерується в ньому в якості напрямів його удосконалення, що й забезпечує його постійне оновлення відповідно до змін у навколоїшньому соціально-економічному середовищі.

В економічній літературі також зустрічаються такі додаткові уточнюючі характеристики механізму управління (регулювання), як інституційний, правовий, економічний, організаційно-економічний чи фінансовий, що підкреслює його спрямованість на вирішення певних аспектів проблеми, або використання поняття механізму у множині (механізми), хоча, на наш погляд, зазвичай мова йде, по-перше, саме про збалансовану систему в певній сфері управління (регулювання), котра у своєму змістовному наповненні повинна включати в якості елементів забезпечення такі блоки, як економічний (в тому числі фінансовий), організаційний, правовий, інформаційно–аналітичний; по-друге, про єдиний механізм, котрий включає певні функціональні елементи. Зокрема, Н.О. Борецька, досліджуючи механізми державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні, акцентує увагу на удосконаленні інституційного механізму

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

цього аспекту регулювання, зміст якого полягає у формуванні нових державних органів управління [15, с. 4, 5], що, на наш погляд, стосується організаційного блоку забезпечення єдиного комплексного механізму державного регулювання ринку освітніх послуг як системи.

Розглядаючи специфіку державного корпоративного сектору, заслуговує на увагу думка колективу авторів монографії [1], котрі визначають механізм державного регулювання процесів формування та розвитку корпоративного сектору як комплекс взаємопов'язаних аспектів, що визначають суттєві риси об'єкта регулювання, враховує особливості сучасного етапу соціально-економічного розвитку та ті проблеми, що потребують першочергового вирішення, а також відстежує соціально-економічні наслідки їх реалізації [1, с. 165]. У той же час дане визначення носить більш загальний характер та не дозволяє чітко виокремити елементи механізму, що розглядається.

На думку Т.В. Корягіної, до основних елементів механізму державного регулювання корпоративного сектору економіки можна віднести сукупність юридичних, економічних, організаційних норм і правил, у межах яких: розвиваються корпоративні утворення та фондовий ринок; створюється сприятливий інвестиційний клімат, здійснюється державна податкова, монетарна, регуляторна і конкурентна політики; здійснюється корпоративне управління [16, с. 98]. На наш погляд, в даному випадку механізм представлений занадто вузько, оскільки визначаються лише інституційні засади механізму; крім того, недоцільно розглядати в цьому контексті проведення зазначених аспектів економічної політики, які вони не обмежуються лише межами даного сектору, а інвестиційний клімат формується за рахунок більш широкого комплексу чинників.

Слід зазначити, що в економічній літературі при характеристиці різних аспектів процесів управління господарськими товариствами з різним ступенем участі держави застосовуються такі поняття, як «державний корпоративний сектор» та «корпоративні права держави». На наш погляд, більш конструктивним є розгляд саме процесів управління державним корпоративним сектором, оскільки це дозволяє забезпечити загальний системний макроекономічний підхід, сконцентрувати увагу на найбільш принципових питаннях (у тому числі стратегії його розвитку як важливого структурного елементу державного сектору в цілому), розглядаючи сукупність цілісних майнових комплексів, тоді як управління корпоративними правами держави орієнтує в більшій мірі на мікроекономічні питання організації самого процесу представництва інтересів держави у господарських товариствах. Слід підкреслити, що недостатній рівень використання потенціалу суб'єктів господарювання з часткою держави є зумовлений тим, що основна увага приділяється саме питанням управління корпоративними правами держави, а не державним корпоративним сектором в цілому.

У цьому контексті певний інтерес представляє розгляд підходів деяких авторів до характеристики процесів управління. Так, при розгляді процесу управління державними корпоративними правами Ю.О. Солов'ян застосовує такі терміни, як система управління та його механізм. При цьому під першим автор розуміє сукупність інституціональних та організаційних структур, їх взаємозв'язку і комплексу використовуваних форм та методів прийняття управлінських рішень, моніторингу та контролю, що забезпечують певний заданий рівень

функціонування та розвитку акціонерних товариств для досягнення цілей суспільного прогресу, державних і колективних інтересів учасників, а під другим – комплекс заходів, інструментів і сукупність відповідних економічних, соціальних, організаційно-управлінських функцій та правового забезпечення процесу досягнення поставлених цілей [17, с. 8–9].

На наш погляд, у даному випадку зміст поняття системи управління тяжіє до змісту статичної моделі механізму управління державними корпоративними правами (зокрема, з визначенням суб'єктів, об'єктів управління, його мети, методів, важелів, інструментів тощо), а поняття самого механізму визначено дещо спрощено та дискусійно, оскільки: по-перше, недоцільно його зводити лише до сукупності заходів та інструментів; по-друге, економічні, соціальні та організаційно-управлінські функції лише реалізуються в елементах механізму та складають частину характеристики його концептуальних положень (при цьому визначення деяких з них недостатньо чітке, наприклад, при характеристиці соціальних аспектів підвищення рівня корпоративної культури підприємств з державною часткою власності більше відповідає конкретному заходу, а не змісту принципу); по-третє, недоцільно статично орієнтуватися лише на «забезпечення процесу досягнення поставлених цілей», оскільки вони є самі по собі динамічним та змінюються в залежності від особливостей того чи іншого етапу економічного розвитку певного об'єкту управління.

У контексті даного дослідження схему механізму управління державним корпоративним сектором можна представити у вигляді, що наведений на рисунку.

Розглянемо більш детально зміст окремих елементів зазначеного механізму. Так, важливим елементом механізму управління державним корпоративним сектором є його концептуальні положення, які повинні достатньо ґрутовано визначити напрями управління державним корпоративним сектором, а також функціональні блоки його забезпечення. Зокрема, на сучасному етапі розвитку управління державним корпоративним сектором відповідає переходу від децентралізованої моделі до дуальної з подальшою орієнтацією на централізовану.

На жаль, на даний час відсутні затверджені стратегічні документи, що визначали б концептуальні положення розвитку державного сектору, що ускладнює процеси управління державним корпоративним сектором як його важливого елементу. На наш погляд, це зумовлено двома обставинами: по-перше, тим, що протягом тривалого часу питанням управління державним сектором не приділялася належна увага, а основні зусилля були спрямовані на приватизаційні процеси. Підтвердженням цього є той факт, що Закон України «Про управління об'єктами державної власності» був прийнятий лише у вересні 2006 року, тоді як основні закони у сфері приватизації, що дали можливість легітимно започаткувати процеси перетворення відносин власності у 1992 році. По-друге, тривалий час як стосовно управління національною економікою в цілому, так і державного сектору недостатньо широко і системно застосовувалися інструменти стратегічного планування у зв'язку із недооцінкою цього аспекту державного менеджменту.

Основними функціями управління державного корпоративного сектору є регулятивна, виконавча та контролююча. Що стосується загальноприйнятих принципів механізму управління, то такими зазвичай визначають такі, як закон-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Механізм управління державним корпоративним сектором (ДКС) в Україні

ність, системність, комплексність, прозорість, відкритість тощо. На наш погляд, зазначені принципи доцільно доповнити таким, як «забезпечення балансу інтересів суб'єктів господарювання», реалізація якого полягає у необхідності виваженого посилення насамперед стимулюючих чинників розвитку (на відміну від фіскальних), тим більше, що державний корпоративний сектор, по-перше, відображає процеси державного підприємництва та є своєрідним буфером економічної взаємодії державного та приватного секторів на принципах державно-приватного партнерства; по-друге, є важливо складовою загального корпоративного сектору, що є провідним в національній економіці.

Основними пріоритетами державного корпоративного сектору слід визнати: завершення приватизаційних процесів (зокрема, стосовно «доприватизації» пакетів акцій товариств), формування цілісної системи інституціонального забезпечення його формування та розвитку (включаючи формування системи корпоративного управління з урахуванням сучасних вимог, захист майнових прав держави, а також питання націоналізації та реприватизації).

Концептуальні положення щодо управління державним корпоративним сектором зумовлюють визначення відповідних його напрямів, в якості яких слід виокремити: формування його раціональної структури, функціонування та розвиток, а також впровадження дієвої системи корпоративного управління. Визначення напрямів управління зумовлене особливостями функцій держави, котрі проявляються у трьох аспектах: по-перше, як держава-емітент (в цьому контексті метою держави є контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, а завдання – отримання коштів для поповнення бюджету); по-друге, держава-регулятор (мета – пряме та непряме регулювання корпоративних від-

носин, завдання – розвиток корпоративного сектору економіки); по-третє, держава-інвестор (мета – інвестування в суб'єкти господарювання, завдання – збільшення державної частки у корпоративній власності) [13, с. 97].

При розгляді цілей управління держави щодо державного корпоративного сектору, то тут слід виділити макроекономічний аспект (управління корпоративними відносинами взагалі – за рахунок ефективного управління державною власністю забезпечення суспільного відтворення, збільшення податкових зборів бюджету за рахунок дивідендів та інших форм прибутку), а також мікроекономічний (управління корпоративними відносинами в окремому суб'єкті господарювання – максимізація вартості пакету акцій і збільшення різних форм прибутку, що отримує держава-акціонер при здійсненні управлінських функцій відповідно до індивідуально прийнятих завдань) [13, с. 93].

Що стосується першого напряму управління державним корпоративним сектором – формування його раціональної структури, то особливість цього зумовлена тим, що, по-перше, у даному секторі все ще не завершені трансформаційні процеси, що стосується як корпоратизації, так і приватизації. Якщо розглянути структуру державного сектору в цілому, то в ньому домінуюче положення все ще займають суб'єкти господарювання з організаційно-правовою формою вигляді державних підприємств, що притаманні не стільки ринковій економіці, скільки адміністративно-командній, а управління ними має суттєві недоліки порівняно з системою корпоративного управління.

Зокрема, в Україні в той самий час, коли акціонерні товариства та зареєстровані на біржі підприємства підпадають під дію суворіших вимог щодо фінансової звітності та фінансового контролю, державні унітарні підприємства не зобов'язані складати фінансову звітність за міжнародними

стандартами. Крім того, державні унітарні підприємства не зобов'язані проходити щорічну аудиторську перевірку.

Частіше за все фінансові показники державних підприємств недоступні для громадськості ні в центральній базі даних (наприклад, у Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України), ні на власному веб-сайті підприємства.

Отже, організаційно-правова форма у вигляді державних підприємств можна охарактеризувати як таку, що є непрозорою для органів управління та контролю, що формує можливості для різного роду зловживань. Саме тому доцільним є визначення долі державних підприємств, а саме: обґрунтування доцільності виділення кола казенних підприємств, що мають виконувати специфічні державні функції, та державних комерційних підприємств, а також корпоратизацію інших суб'єктів господарювання для посилення державного корпоративного сектору та його структуризацію.

По-друге, для забезпечення внутрішньої збалансованості державного корпоративного сектору відповідно до вирішення притаманних державової функції стосовно забезпечення належних умов розвитку національної економіки в цілому (зокрема, проведення активної політики у стратегічних галузях) доцільним є запровадження інституту націоналізації, що повинен застосовуватися щодо безсистемно приватизованих підприємств, котрі опинилися в скрутному фінансовому становищі. На даний час питання націоналізації не врегульовані (хоча відповідні проекти законодавчих актів неодноразово подавалися до розгляду Верховної Ради), що зумовлено не стільки міркуваннями економічної доцільності, оскільки її широко застосовують розвинуті країни ринкової економіки (зокрема, Франція, Великобританія) для раціоналізації її структури, скільки кон'юнктурними – бажанням запобігти поверненню до адміністративно-командної економіки. І якщо таке бажання було зрозумілим в період проведення активних процесів приватизації, то зараз, коли вони фактично приближаються до завершення в якості трансформаційного проекту, доцільним є врегулювання питань націоналізації з позиції наявності дієвих інструментів регулювання стратегічного розвитку національної економіки.

Слід також зазначити, що зараз мають місце лише процеси реприватизації, котрі зумовлені поверненням в державну власність приватизованих об'єктів в разі невиконання новими власниками прийнятих на себе зобов'язань, що мають більше ситуативний характер ніж системне цілеспрямоване регулювання структури національної економіки.

Реалізація другого напряму управління державним корпоративним сектором – його функціонування та розвитку, зумовлена насамперед необхідністю виконання функції ефективного власника та повинна передбачати забезпечення ефективного використання державних активів, проведення активної інвестиційно-інноваційної політики, захисту майнових інтересів держави. Важливим аспектом цього напряму є підвищення рівня менеджменту та впровадження сучасних методів корпоративного управління, котрі повинні забезпечити реалізацію потенційних переваг корпоративного сектору, проведення за рахунок цього промислової політики у відповідних сферах економічної діяльності.

Зазначені напрями управління державного корпоративного сектору мають бути реалізовані за рахунок належного їх правового, економічного та організаційного забезпе-

чення, а також наявності інформаційно-аналітичного блоку, який має на меті надання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень. Відповідність змісту зазначених блоків потребам управління зумовлює необхідність визначення напрямів та заходів щодо вдосконалення управління державним корпоративним сектором, розробка яких є приріснім елементом механізму, що дозволяє надати йому динамізму, а їх реалізація дозволить підвищити дієвість управління та обґрутованість управлінських рішень.

Висновки

Формування дієвого механізму управління державним корпоративним сектором дозволить забезпечити реалізацію державної політики в цій важливій сфері, підвищити ефективність функціонування державного сектору, а також позитивно впливати на розвиток національної економіки в цілому, що можливо лише при постійному оновленні механізму за рахунок розроблення та реалізації системи актуальних заходів, що зумовлені як внутрішніми потребами, так і впливом зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Корпоративний сектор в економіці: стратегія та механізми розвитку: монографія / Під заг. ред. Л.І. Дмитренко. – Донецьк: ТОВ «СВД», 2012. – 184 с.
2. Пінчук І.О. Господарсько-політичний механізм як інституціональна модель функціонування національної економіки: дис... канд. екон. наук: 08.00.01 / І.О. Пінчук; Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка. – Полтава, 2007. – 239 с.
3. Кубах Т.Г. Сучасні тенденції розвитку ринку цінних паперів України / Т.Г. Кубах // Держава та регіони – 2009 – №6. – С. 111–114.
4. Радченко О.В. Категорія «механізм» у системі державного управління / О.В. Радченко. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: www.archive.nbuu.gov.ua
5. Економіко-правове регулювання монополізму в трансформаційній економіці України: монографія / [Г.І. Ботнянин, Т.В. Фугало, О.І. Дунас та ін.]. – Львів: ЛІГА-ПРЕС, 2013. – 178 с.
6. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М.: Омега-Л, 2004. – 584 с.
7. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки: підручник / І.Р. Михасюк, Л.А. Швайка. – Львів «Магнолія плюс»; Видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 220 с.
8. Богач Ю.А. Регулювання державного сектору економіки на національному та регіональному рівнях / Ю.А. Богач. – Автореф... канд. екон. наук. – 08.00.03. – ТНЕУ, Тернопіль, 2011. – 21 с.
9. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль: навч. посібн. / І.К. Дрозд, В.О. Шевчук; Київський нац. університет ім. Тараса Шевченка, Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К.: Імекс-ЛТД, 2007. – 304 с.
10. Корнійчук О. Фондовий ринок: теорія та практика / О. Корнійчук; за ред. Б.М. Данилишина. – К.: НАН України, РВПС України, 2009. – 224 с.
11. Колесник Г. Національні інтереси в системі державного управління: побудова концептуальної моделі / Г. Колесник // Ефективність державного управління: зб. наук. праць. – 2003. – Вип. 21. – С. 67–74.
12. Бутирська Т.О. Оптимізація взаємодії державної влади і громадянського суспільства (управлінський аспект): авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 – механізми державного управління / Т.О. Бутирська. – Одеса, 2004. – 20 с.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

13. Поважний О.С. Корпоративні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / О.С. Поважний, Н.С. Орлова. – Донецьк: Вид–во «Ноулідж», 2012. – 197 с.
14. Омельчук В.О. Державне регулювання ринку доступного житла в Україні: дис. доктора економ. наук: 08.00.03 / В.О. Омельчук; НДЕІ. – К., 2011. – 486 с.
15. Борецька Н.О. механізми державного регулювання ринку освітніх послуг в Україні: автореф. дис... канд. наук держ. управ.: спец. 25.00.02 / Н.О. Борецька. – К., 2013. – 20 с.
16. Корягіна Т.В. Державне регулювання корпоративного сектору економіки України / Т.В. Корягіна // Фінансово–бюджетна політика в контексті соціального розвитку регіонів: тези Міжнар. наук.–практ. конф. (10–20 берез. 2009 р., м. Дніпропетровськ): у 2–х т. – Т. 1. – Дніпропетровськ: ДДФА, 2009. – С. 98.
17. Солов'ян Ю.О. Розвиток системи управління державними корпоративними правами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 08.00.03 / Ю.О. Солов'ян. – К., 2012. – 20 с.

В.А. ПРЕДБОРСЬКИЙ,

д.е.н., професор, Національна академія внутрішніх справ

Сучасна форма вітчизняного тіньового парасупільства

У статті розглядається сутність тіньового парасупільства як найбільш небезпечної, потужного тіньового макросупільного утворення з найбільшим потенціалом тінізаційного впливу, тіньового перерозподілу власності та влади.

Ключові слова: незавершена модернізація, «автономна» тіньова держава, тіньова паразитарна економіка, тіньове парасупільство, криміногенно–інноваційний тип тіньового зростання.

В.А. ПРЕДБОРСКИЙ,

д.э.н., профессор, Национальная академия внутренних дел

Современная форма отечественного теневого парообщества

В статье рассматривается суть теневого парообщества как наиболее опасного, мощного теневого макрообщественного образования с наибольшим потенциалом тенизационного воздействия, теневого перераспределения собственности и власти.

Ключевые слова: незавершенная модернизация, «автономное» теневое государство, теневая паразитарная экономика, теневое парообщество, криминогенно–инновационный тип теневого возрастания.

V. PREDBORSKIJ,

doctor of Economics, professor, National Academy of Internal Affairs

The modern form of domestic shadow parasociety

The article deals with the essence of shadow parasociety as the most dangerous, powerful shadow makroobschestvennogo education with the greatest potential impact tenizatsionnogo, shadow redistribution of property and power.

Keywords: incomplete modernization, «autonomous» shadow state, parasitic shadow economy, shadow parasociety, innovative crime-type shadow growth.

Постановка проблеми. В імперативно визначену суспільством необхідність системного реформування була трансплантована засобами кризового державного регулювання тінізаційна складова, системна деформація, нейтралізація офіційної програми реформування, вимог нормативних і законодавчих актів. У чому причини наявності в системі вітчизняного реформування цієї стійкої неодмінної супутниці, його неуспіху, високої адаптивної здатності антиреформістських сил?

Необхідність набуття сучасними суспільними реформами детінізаційного очищення знайшла відображення у ряді важливих законодавчих, нормативно–правових актів держави, таких як: закони України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014–2017 роки» (2014), «Про запобігання корупції» (2014), Укази Президента України «Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією» (2003) та «Про першочергові заходи щодо детінізації економіки та протидії корупції» (2005), постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки» (2015), цілий ряд відомчих актів з питань відстеження процесів тінізації економіки та розроблення рекомендацій щодо обмеження її зростання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. До вітчизняних досліджень з тіньової економіки відносяться праці В.Д. Базилевича, А.В. Базилюка, О.І. Барановського, В.М. Бородюка, Г.С. Буряка, З.С. Варналя, А.С. Гальчинського, Я.Я. Дьяченка, С.О. Коваленка, І.І. Мазур, В.О. Мандибури, О.В. Турчинова та ін. Значний внесок у розробку адміністративно–правових і кримінально–правових аспектів протидії корупції зробили вітчизняні вчені–юристи.

У той же час у зв'язку з недостатнім системним вивченням явищ сучасних тіньових процесів причини їх існування та розвитку потребують подальшого вивчення, зокрема сучасні розвинуті тінізаційні форми, які мають потужний потенціал забезпечення тіньової деградації суспільства.

Метою статті є подальший дискурсивний розвиток вивчення причинного комплексу тіньового зростання, дослідження сучасних розвинутих тінізаційних форм, таких як тіньове парасупільство, яке має найпотужніший потенціал впливу на тіньову деформацію суспільних процесів.

Виклад основного матеріалу. Суспільний імператив щодо проведення глибоких, ефективних реформ, очищення влади від тінізаційно–корупційних деформацій і деградації обумовлює необхідність пошуку механізмів відродження ефективного розвитку суспільства, його вихідних механізмів.